

ПРОЈЕКАТ "ПОРОЦИ ОСВАЈАЈУ МЛАДЕ" СУФИНАНСИРА МИНИСТАРСТВО КУЛТУРЕ И ИНФОРМИСАЊА РС

ПСИХОЛОГ ОЛИВЕРА ХАЈРОВИЋ, СПЕЦИЈАЛИСТА МЕДИЦИНСКЕ ПСИХОЛОГИЈЕ

Наркоманија - улога родитеља, школе, здравства

Као и код сваке неприхватљиве друштвене појаве која угрожава физичко и ментално здравље појединца и окружења важи оно "боље спречити него лечити". У случају наркоманије као болести зависности, најчешће је касно када дође до здравства као система. Чини ли друштво довољно у служби превенције да је што мање оних младих које треба лечити? Знају ли родитељи довољно о својој деци и психоактивним супстанцама да би реаговали на време? Шта треба да чине да до тога не дође, како да заштите? Која је улога школског система, могу ли наставници да упозоре? Како реагују вршњаци? Када се здравство укључује?

-Када дође до стручне помоћи, која мора прво да се тражи, каже психолог Оливера Хајровић, специјалиста медицинске психологије, она подразумева психијатријску и психошку помоћ, која се састоји у томе да младом човеку укаже да може на другачији начин да излази на крај са својим болним осећањима ила са потребом за стимулацијом, за доживљавањем нових опажајних, сазнајних, осећајних искустава, за потребом за обезбеђивањем заједништва. Од тога шта је био мотив, покретач, непосредни узрок улажења у

жоавани на превенцији која би требало да буде прва и основна ствар у борби против зависности, а затим и на лечењу. Сарадња између школа, здравствених установа и центара за социјални рад је врло слаба и врло ретка. Неопходно је да се побољша, јер помоћ младом човеку подразумева помоћ целог друштва – породице, школе, здравствених установа и центара за социјални рад.

ЗАТАШКАВАЊЕ НЕ РЕШАВА ПРОБЛЕМ

Родитељи некад не примете шта се дешава са њиховом децом. Како да обрете пашњу, шта треба да знају када су у питању наркотици да би приметили и реаговали?

-Родитељи треба да имају довољно сазнања о наркотицима и њиховим непосредним ефектима да би препознали да се са њиховим дететом нешто догађа. Широм отворених очију треба да гледају на промене у понашању које личе на промене изазване дрогама и да реагују. То може да буде слабљење школског успеха, скитња, учестали изласци ноћу, необични нови другови и другарице, замишљеност, промене у спавању, исхрани. Свака промена је сигнал да се нешто де-

Психолог Оливера Хајровић

склони, да, и када виде неке знаке, умањују их, чак и негирају, рационализују, оспоравају неким другим факторима и то је природно, људски. То је велика љубав родитеља према детету и тешко се подноси страх да је дете ушло у неке активности, које му угрожавају здравље и живот. Тај родитељски страх не дозвољава да приметите знаке, али су са друге стране дужни да широко отворених очију прате и знају шта им ради дете. Заташкавањем и минимизирањем, проблем се неће решити. Што се пре суочимо са нечим, пре ћемо и наћи начин за разрешење.

нешто дешава, али, понављам, нисам упозната са тим како изгледа сарадња између наставника и школских психолога и педагога. Генерално, сарадња између школа и здравствених установа је врло слаба и ту има много простора за рад око превенције и за деловање. Стручњаци могу да упознају наставнике са симптомима узимања дроге да би приметили да ли је зависник или под ризиком да развије зависност или има неку другу сметњу која ће га увести у проблем узимања дроге. То је све могући простор за сарадњу, али, нажалост, изостаје. Када би тога било унапредила би се превенција. Превенција се много лакше изводи у породици и школи него када се дође до здравствене установе. Онда је проблем унапредовао.

Улога вршњака може да буде од оне да се друг увлачи у круг корисника, али и супротно, да реагује када примети да се нешто дешава и да упозори. Има ли таквих случајева?

-Има и једних и других, каже психолог Оливера Хајровић, специјалиста медицинске психологије. Има случајева када деца реагују и то су углавном зрелији адолесценти. Имала сам такве случајеве да деца долазе због вршњака да би се распитала шта се то дешава са њиховим пријатељем и како могу да помогну. Има и оних који се у таквим ситуацијама повлаче и то је чешће. Добро је када реагују јер у том периоду се више верује вршњацима него одраслим ауторитетима и то треба искористити на најбољи начин. Постоји вршњачка едукација. Мени лично није познато да ли се овде тако нешто ради, али вршњаци који би причали о штетности дрога, последицама, који би указивали речима и делом потврђивали неке здраве начине функционисања попут учења, спорта били би врло корисни у смислу да својим, мање зрелим вршњацима, слабијим личностима укажу да проблеми могу и другачије да се решавају.

РАЗЛОЗИ-БРОЈНИ И РАЗЛИЧИТИ

Адолесцената који крену тим путем има из свих друштвених слојева, из богатијих и сиромашнијих породица, лоших ђака, одличних ђака, просто не може да се уочи образац. Шта је то што гура младе на прихватање дроге?

-Различити су разлози. Код великог броја младих то је потреба да се доживи неко ново искуство јер су у годинама када, иначе нагињу доживљавању нових искустава у покушају формирања и стабилизације свог идентитета, свог погледа на себе, на живот и на друге људе. Код друге деце постоји потреба да се ублаже болна осећања. Велики број деце, која пробају психоактивне супстанце и развију зависност, долази из породица где су били презаштићени и где нису у ствари били спремни да одговоре разним животним задацима и пристисцима – онда им стварност постане претешка и уведу их и створи потребу да на

вештачки начин задовоље захтеве средине. Проблеми се наравно тако не решавају и они се још више осиромаше као личности и још мање су способни за адаптивно одношење према стресу. Млади људи који су почели да узимају дрогу са 16, 17 година не развијају основне социјалне вештине које су примерене њиховим годинама. Стагнирају у развоју и узимање психоактивних супстанци их доводи до деградације личности и понашања. Трећа група разлога када су у питању млади људи је потреба за заједништвом, за припадањем. Дрога је онда улазница за неко друштво.

Колико је то заједништво право и искрено и на чему се заснива?

-Таква врста заједништва је фокусирана око набавке и узимања дроге. Код лечења је врло важно да се адолесцент изолује из те заједнице јер ће она увек покушати да га поново увуче у исти круг, свесно или несвесно. Та деца су се отуђила од старих познаника и пријатеља и немају други круг тако да их је лако поново увући. Некада и сама сећања на период узимања психоактивних супстанци ствара

Велика помоћ родитеља и наставника

У току лечења родитељи су стални, незаменљиви сарадници од којих умногоме зависи исход лечења. Прихватањем и пружањем љубави, подршке и поверења, родитељи, наставници и сви други у околини могу непроцењиво много помоћи адолесценту који настоји да се ослободи зависности и успостави здрав, зрео начин животних функционисања. Да би огласио своју независност, што је природа тих година, адолесцент се често психички изолује од родитеља, противуречи им и пркоси мада му је заправо више од свега потребна њихова помоћ и подршка, каже психолог Оливера Хајровић, специјалиста медицинске психологије.

поново жељу за тим, тако да је некада неопходна не само изолација од друштва у коме су то радили него и из средине где су живели.

Када прође период лечења односно одвикавања, шта очекује адолесцента и каква је улога породице?

-Родитељ треба стално да буде уз своје дете, да разговара са њим, да негује блискост, да види шта га мучи, шта жели и шта не жели, које су му потребе да се не би догодили да дете које је ровито и слабо, не крене поново истим путем. Таквој деци је потребна огромна подршка.

Д.Д.

** Ставови изнети у подржаном медијском пројекту нужно не изражавају ставове органа који је доделио средства.

Предавања у школама о штетности дрога - у функцији заштите од болести зависности

круг зависности, зависи и која ће врста помоћи бити пружена, односно нашта ће се психотерапија базирати. Психотерапија треба да помогне младом човеку да идентификује потребе које је покушавао да задовољи кроз узимање психоактивних супстанци и да га оспособи да кроз друге начине задовољи те исте потребе.

Колико је наш здравствени систем прилагођен таквим ситуацијама и како се приступа овој појави?

-Наш здравствени систем има искуство мало стручњака, који се баве менталним здрављем. Мали је и број стручњака, који су анга-

шава адолесценту што не мора да значи да узима психоактивне супстанце. Родитељ треба да реагује на такве ствари, да се посаветује са неким стручним лицем и разговара са дететом.

То није увек једноставно. Има и родитеља, који нису спремни да се суоче са променом или је минимизирају, затворе очи и негирају. Како онда приступити проблему?

-Има тога, наравно, јер то су тешке ситуације у којима човек несвесно сузи своју перцепцију и свест. Не само када је дрога у питању, већ и неки други проблеми. Неки родитељи не примете када им деца одрасту и онда су

У ШКОЛИ МОЖЕ ДА СЕ ПРИМЕТИ

Могу ли наставници да примете промену код детета и како да реагују? Да ли треба да алармирају родитеље или школске психологе, педагоге? Каква је њихова улога?

-У нашим условима наставници често дуже виђају децу него родитељи. Наставници могу да приметите и када је неко тренутно под дејством, могу да приметите и ако је неко непосредно у стању после узимања – испан, незаинтересован, раздражљив...То су све знаци, који указују да се